Hatásvadászat

A zártkörű lelkesítő beszédről néhány hónap múlva mindenki hallott, és a többséget lelombozta – nagyjából így foglalható össze az ominózus Gyurcsány-beszéd fogadtatása a közvéleményben. A nyilvánosságra kerülése után mindössze egy nappal szinte mindenki értesült a beszédről, sőt majdnem minden második állampolgár hallott, vagy olvasott is belőle részleteket, közel negyedük pedig – saját bevallása szerint – az egész beszédet megismerte. A legtöbben a választási hazugságok beismerését tudták felidézni a szövegből, és azt is sokan számon tartják, hogy a kormányfő trágár kifejezéseket használ benne. Azt, hogy Gyurcsány a reformok és a változtatások szükségességéről is beszélt, csak kevesen emlegetik – nagyrészt azok, akik az egész szöveget ismerik. Megoszlik az emberek véleménye arról, ki hozhatta nyilvánosságra a beszédet – 25 százalék szerint az ellenzék, 37 százalék szerint Gyurcsány MSZP-n belüli riválisai, 13 százalék szerint maga a kormányfő –, de a többség szerint ebből az ellenzék húzott hasznot.

A beszéd nagyjából annyi embert győzött meg arról, hogy a kormányfő szenvedélyes és elszánt politikus (46 százalék), mint ahányan inkább a durvaságot és az agresszivitást érezték ki a beszédből (45 százalék). Annak ellenére is, hogy jókora többség (72 százalék) szerint elfogadhatatlan, hogy egy miniszterelnök akár zártkörű rendezvényen trágár kifejezéseket használjon. Viszont jóval többen mondták azt, hogy Gyurcsányt csak az emberek szavazata és a hatalom érdekli (54 százalék), mint akik szerint valódi változásokat, reformokat akar (40 százalék). Még negatívabb a mérleg az őszinteséget illetően: közel kétharmad szerint (64 százalék) pusztán bevallotta, hogy a kampány során nem mondtak igazat, és csak szűk egyharmad (30 százalék) mondta azt, hogy a politikában szokásos hazugságoknak akart véget vetni. Pedig sokak szerint ezek nem csupán a kormányoldalra jellemzőek: 41 százalék szerint a választási kampányban mind a két tábor félrevezette a választókat, igaz, egyoldalúan „Gyurcsányékat" jóval többen (41 százalék) tartják sárosnak, mint kizárólag „Orbánékat" (13 százalék). Annál, ahogy a kormányfőt megítéli, jobb véleménnyel van ugyanakkor a közvélemény az előző kormány teljesítményéről: bár azt csak kevesen (5 százalék) gondolják, hogy az előző ciklusban komoly előrelépések történtek, de a relatív többség szerint (47 százalék) bizonyos területeken történtek jelentős változások.

A Medián egy nappal később már az MTV elleni támadásról is kérdezte az embereket. A közvélemény nagyobb részét (57 százalékát) meglepte az, hogy ennyire elszabadultak az indulatok, bár 43 százalék úgy véli, hogy tulajdonképpen számítani lehetett erre. Mindezért a relatív többség a miniszterelnököt teszi felelőssé annak ellenére is, hogy 42 százalék szerint a tüntetéseket pártok is szervezik: 26 százalék szerint konkrétan a Fidesz, 17 százalék szerint pedig a radikális jobboldali pártok állnak a tévé elleni támadás hátterében. Az ostromlókat egyébként a legtöbben nem forradalmárnak, bár nem is huligánnak (ez előbbi leírást 11, az utóbbit 38 százalék választotta), hanem egyszerűen tüntetőnek (47 százalék) tartják. Bár a többség úgy gondolja, hogy az eseményekből egyik politikai oldal sem húzhat hasznot, az „Szabadság téri csata" után csökkent azoknak az aránya, akik szerint a történtek miatt Gyurcsánynak le kellene mondania: hétfőn még 52 százalék volt ezen a véleményen, kedden már „csak" 45 százalék – a pártpreferenciával nem rendelkezők többsége ugyanis az egyik nap még menesztette, a másik nap már marasztalta a kormányfőt.

Véleménye szerint a történtek miatt a miniszterelnöknek le kell mondania vagy nem kell lemondania? (százalék)

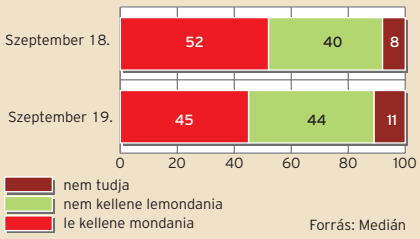

Forrás: Medián

Ön szerint elsősorban ki a felelős az elszabadult indulatokért? (százalék)

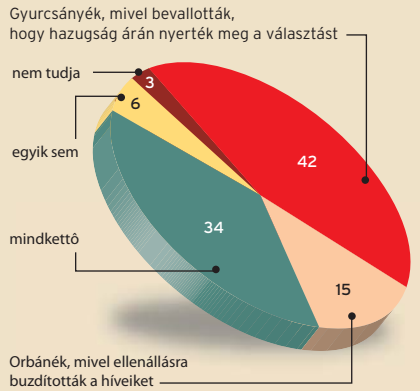

Forrás: Medián

A Medián a HVG megízásából hétfőn és kedden két országos felmérést készített telefonon, az elsőt 1100, a másodikat 600 szavazókorú állampolgár megkérdezésével.

hatja. Például azáltal, hogy az indulatok eszkalálódása szolidaritást ébreszthet a kormány iránt a nyugalomra vágyó emberekben, vagy legitimálhatja például a későbbi erős kéz politikáját. Egy másik – az előbbieket nem feltétlenül kizáró – alternatíva szerint a „trükkel" a miniszterelnök jelentős felületet kaphatott a médiában a kormány reformtörekvéseinek ismertetésére, míg korábban jórészt csak a tervezett intézkedések káros mellékhatásai ürügyén foglalkozott vele a sajtó. S bár, ha így volt, az igazi hazárdjátékot feltételez a kormányfő és csapata részéről, ezt a „pozitív" kimenetelt látszott visszaigazolni a pénzpiac első reagálása. Hétfőn – még az MTV-ostrom előtt – a forint árfolyama és a tőzsdeindex átmeneti kilengés után erősödött. A pánik jelei a keddi kereskedésen sem látszottak: bár a börze és a forint eséssel fejezte be a napot, mértéke korántsem volt kirívó.

Az előbbi teória alapján az önkormányzati választásokból a dolgok korábbi állása szerint borítékolhatóan vereséggel kikerülő szocialistáknak – „a nagyobbat már úgysem bukhatunk, de némi kockáztatás árán még fordíthatunk a trendeken" alapján – állhatott érdekében az is, hogy a hétvégén napvilágra kerüljön az a hangfelvétel, amelyen a miniszterelnök lényegében beismeri, amit korábban az ellenzék kommunikálni igyekezett vele kapcsolatban a választóknak: egy hazugságra épülő politikai stratégiának köszönheti, hogy az idei országgyűlési választásokon

Párt vagy személy?

Az önkormányzati választásokra vonatkozóan eleve lehetetlen általános előrejelzést készíteni, ráadásul az is kiszámíthatatlan, hogy az MSZP-frakció májusi zárt ülésén elmondott Gyurcsány-beszéd nyilvánosságra kerülése és az azt követő zavargások milyen hatással lesznek a közvéleményre. Néhány dolog azonban kiderül abból a budapesti, kecskeméti és egy országos reprezentatív felmérésből, amelyeket a HVG megbízásából az elmúlt másfél hétben készített a Medián.

Például az, hogy idei önkormányzati választáson valószínűleg nagyobb lesz a pártszimpátia szerepe, mint korábban bármikor. A magyar szavazók nemzetközi összehasonlításban magasnak mondható pártossága 2002 és 2006 között is nőtt valamelyest, ami jól látszik a polgármesterekkel szembeni elvárások rangsorában is: jelentősen (20-ról 27 százalékra) nőtt azoknak az aránya, akik a fontos szempontok közé sorolták a jelölő pártokat, és a „személyes" tulajdonságok közül is a politikusabb jellemzők fontossága növekedett. De még ezek is jelentős részben az alapvető politikai meggyőződések „megzenésítésének" tűnnek: a kormánypárti szavazók például jóval fontosabbnak tartják azt a szempontot, hogy a „mostani polgármester maradjon hivatalában" (a jelenlegi városvezetők többsége kormánypárti), míg az ellenzékiek számára sokkal fontosabb, hogy „ne legyenek múltbéli politikai kudarcai".

Az, hogy a falvakban főleg független jelöltek versenyeznek, némileg csökkenti a pártok versenyét egyébként vezető Fidesz győzelmi esélyeit, hiszen a nagyobbik ellenzéki párt épp a kisebb településeken a legnépszerűbb. A parlamenti választás óta azonban a kormánypártok népszerűsége (a pártot választók körében) 15 százalékponttal esett a megyei jogú városokban és 12-vel a többi vidéki városban – mostanra tehát a Fidesz átvette a vezetést a városokban is. Budapest azonban a jelek szerint „tartja magát": bár itt is jelentősen (6 százalékponttal) csökkent az MSZP és az SZDSZ együttes támogatottsága, a 60 évnél idősebbek mellett a fővárosiak jelentik az egyetlen olyan társadalmi csoportot, ahol továbbra is többségben vannak a kormánypárti szavazók.

Mivel a Fidesz a falvakban és vidéki városokban egyértelműen vezet, ezért valószínű, hogy a megyei közgyűlések nagyobb részében meg fogja szerezni a többséget. Az is valószínűsíthető, hogy a jelenlegi fideszes városvezetők többségét nagy arányban fogják újraválasztani a szavazók. A nagy kérdés, hogy a kormánynál általában valószínűleg sokkal népszerűbb kormánypárti polgármesterek milyen arányban tudják megőrizni a hivatalukat. A polgármester-választásnál a személyes népszerűség valószínűleg mégis csak fontosabb, mint az önkormányzati képviselők választása esetében, amikor a szavazók többsége feltehetően pártalapon választ a számára ismeretlen jelöltek közül. Ha így lesz, a jelenleginél több helyen alakulhat ki politikai társbérlet, kormánypárti polgármesterrel és ellenzéki képviselő-testülettel.

Ami Budapestet illeti, a Medián augusztus végén készült felméréséhez képest szeptember elejére jelentősen csökkent Demszky Gábor előnye Tarlós Istvánnal szemben: a jelenlegi főpolgármester támogatottsága a teljes szavazókorú népességben 38-ról 31 százalékra esett vissza, míg a Fidesz támogatottságával induló független jelölté 25-ről 29-re növekedett. A jelenlegi állás szerint a fővárosi közgyűlésben is viszonylag szoros eredmény várható: a választani tudó „biztos" szavazók egyaránt 40–40 százaléka szavazna az MSZP-re és a Fideszre, 10 százalékuk az SZDSZ-t, 6 százalék pedig az MDF-et támogatná. A parlamenti pártokon kívül a MIÉP-nek lehet esélye az 5 százalékos küszöb átlépésére – a párt jelenleg 4 százalékon áll.

A budapesti helyzet fordítottja jellemző Kecskemétre. A kecskemétiek a fővárosiakhoz hasonlóan nagyobbrészt elégedetlenek az országos ügyek alakulásával, ám a saját városuk dolgaival többségében (három kecskemétiből kettő, míg Budapesten tízből csak négy) elégedettek, és a polgármester teljesítményét is tízből hatan jónak vagy nagyon jónak tartják. A jelenlegi polgármester, a Kecskemétet 1998 óta vezető Szécsi Gábor esélyeit növeli ugyan, hogy a kormánykoalíció szavazóinak kilenctizede őt támogatja, míg fideszes ellenlábasára, Zombor Gáborra saját pártszimpatizánsainak „csak" 77 százaléka voksolna. Ám a Fidesznek az ősz elején csaknem kétszer annyi támogatója volt a városban, mint az MSZP-nek, így a kecskeméti városatya valószínűleg nem tudja megőrizni hivatalát. Bár az ellenzéki szavazók többnyire elégedettek a polgármester munkájával, úgy tűnik, nem bocsátják meg neki, hogy a legutóbbi parlamenti választáson kormánypárti színekben indult.

BAKONYI ESZTER–KARÁCSONY GERGELY

Ön mit tart fontosnak akkor, amikor eldönti, hogy melyik polgármester-jelöltre szavaz?

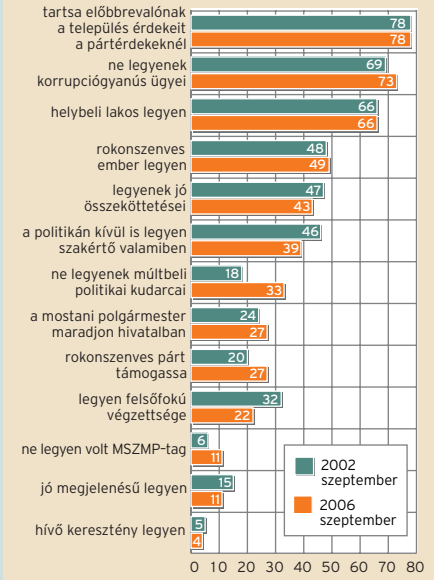

*Az adott tulajdonságot az első öt közé sorolók aránya, százalékban. Forrás: Medián

A felsoroltak közül kire szavazna a főpolgármester-választáson?*

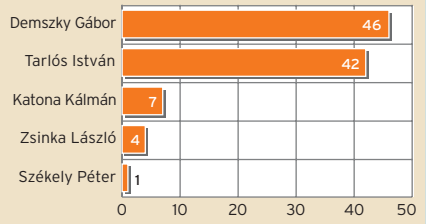

*A választani tudó „biztos" szavazók százalékában. Forrás: Medián

A felsoroltak közül kire szavazna a kecskeméti polgármester-választáson?*

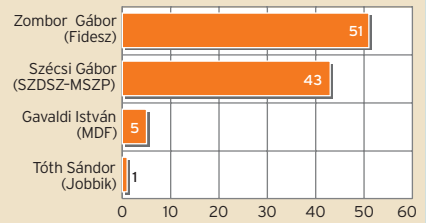

*A választani tudó „biztos" szavazók százalékában. Forrás: Medián

Az országos felmérést 2006. szeptember 8-a és 12-e, a budapesti és a kecskeméti felmérést 15-e és 16-a között készítette a Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet, 1200, 1000 illetve 600 felnőtt állampolgár személyes megkérdezésével. A minták kisebb torzulásait a KSH adatait felhasználva matematikai eljárással, úgynevezett súlyozással korrigálták, és így azok pontosan tükrözik a szavazókorú lakosság településtípus, nem, életkor és iskolai végzettség szerinti összetételét. A közölt adatok hibahatára az országos és a budapesti kutatás esetén az adott kérdésre válaszolók számától függően ±2–5 százalék, a kecskeméti vizsgálat esetén ±3–7 százalék.